

CZU 343.7

DOI <https://doi.org/10.52388/2345-1971.2024.2.07>

LEGAL-CRIMINAL ANALYSIS OF OFFENSES COMMITTED THROUGH MISAPPROPRIATION

Artiom COCIERI

Master of Laws, Alumni National Institute of Justice,
Chisinau, Republic of Moldova

e-mail: acocieri@gmail.com

<https://orcid.org/0009-0000-5670-6721>

This article aims to analyze the characteristics of the constituent elements of offenses involving misappropriation. It presents a legal-criminal analysis of crimes committed through misappropriation, focusing on their constitutive elements and distinguishing them from other forms of property offenses. The article examines key aspects of both the objective and subjective sides of these crimes, including the method of commission, the perpetrator's intent, and the nature of the misappropriated goods. It highlights interpretative difficulties encountered in judicial practice, particularly regarding the distinctions between theft, robbery, and appropriation of found property. Furthermore, the article explores legislative developments and the impact of relevant case law on the application of criminal law provisions. It proposes conceptual clarifications and the standardization of judicial practice to ensure proper application of criminal law in misappropriation cases, thereby contributing to the consolidation of legal certainty and the protection of property rights.

Keywords: misappropriation, taking, possession, ownership, goods, greed, damage.

ANALIZA JURIDICO-PENALĂ A INFRAȚIUNILOR COMISE PRIN SUSTRAGERE

În prezentul articol autorul urmează să analizeze caracteristicile elementelor constitutive ale infracțiunilor de sustragere. Articolul abordează analiza juridico-penală a infracțiunilor comise prin sustragere, concentrându-se pe elementele constitutive ale acestora și delimitarea de alte forme de infracțiuni patrimoniale. Sunt examinate aspectele esențiale privind latura obiectivă și subiectivă, inclusiv modul de săvârșire, intenția făptuitorului și natura bunurilor sustrate. Studiul evidențiază dificultățile de interpretare în practica judiciară, mai ales în ceea ce privește distincția între furt, tâlhărie și însușirea bunului găsit. În plus, sunt analizate evoluțiile legislative și impactul jurisprudenței relevante asupra aplicării normelor penale. Articolul propune soluții de clarificare conceptuală și uniformizare a practicii judiciare pentru o aplicare corectă a legii penale în cazurile de sustragere, contribuind astfel la consolidarea securității juridice și la protejarea dreptului de proprietate.

Cuvinte-cheie: sustragere, luare, posesie, proprietate, bunuri, cupiditate, prejudiciu.

ANALYSE JURIDICO-PÉNALE DES INFRACTIONS COMMISES PAR SOUSTRACTION

Dans cet article, l'auteur se propose d'analyser les caractéristiques des éléments constitutifs des infractions de soustraction. L'article aborde l'analyse juridico-pénale des infractions commises par soustraction, en se concentrant sur leurs éléments constitutifs et en les distinguant d'autres formes d'infractions patrimoniales. Il examine les aspects essentiels de l'élément objectif et subjectif, y compris le mode de commission, l'intention de l'auteur et la nature des biens soustraits. L'étude met en évidence les difficultés d'interprétation dans la pratique judiciaire, notamment en ce qui concerne la distinction entre vol, vol avec violence (rapine) et appropriation d'un bien trouvé. De plus, les évolutions législatives et l'impact de la jurisprudence pertinente sur l'application des normes pénales sont analysés. L'article propose des solutions de clarification conceptuelle et d'uniformisation de la pratique judiciaire afin

d'assurer une application correcte de la loi pénale dans les cas de soustraction, contribuant ainsi à la consolidation de la sécurité juridique et à la protection du droit de propriété.

Mots-clés: *soustraction, prise, possession, propriété, biens, cupidité, préjudice.*

УГОЛОВНО-ПРАВОВОЙ АНАЛИЗ ПРЕСТУПЛЕНИЙ, СОВЕРШЁННЫХ ПУТЁМ ХИЩЕНИЯ

В данной статье автор анализирует особенности составных элементов преступлений, совершённых путём хищения. Статья представляет собой уголовно-юридический анализ преступлений, связанных с хищением, с акцентом на их составные элементы и разграничение с другими формами имущественных преступлений. Рассматриваются ключевые аспекты объективной и субъективной сторон преступлений, включая способ совершения, умысел виновного и характер похищенного имущества. В исследовании подчёркиваются также сложности интерпретации в судебной практике, особенно в отношении различий между кражей, разбоем и присвоением найденного имущества. Анализируются и изменения в законодательстве, влияние соответствующей судебной практики на применение уголовно-правовых норм. В статье предлагаются решения по концептуальному уточнению и унификации судебной практики с целью правильного применения уголовного закона в случаях хищения, что способствует укреплению правовой определённости и защите права собственности.

Ключевые слова: *хищение, изъятие, владение, собственность, имущество, корысть, ущерб.*

Introducere

Infrațiunile prevăzute de legea penală diferă în funcție de natura și modul în care este vătămată valoarea apărută de legea penală. Din numărul total de infrațiuni prevăzute de legea penală, toate atentează asupra drepturilor și libertăților fundamentale ale persoanelor sau a altor subiecți de drept, gradul prejudiciabil a infrațiunii generează o urmare prejudiciabilă asupra căruia se atentează și are ca efect lezarea drepturilor apărute de stat prin intermediul legislației penale, nu sunt o excepție nici infrațiunile de sustragere în care prejudiciul sau urmările prejudiciabile pe care o are infrațiunea produce în cele mai multe cazuri prejudicii materiale, fizice și chiar psihice.

Importanța teoretică a temei respective constă în evidențierea acelor fapte prejudiciabile, care direct afectează societatea și sporește riscul de săvârșire a noilor infrațiuni, deoarece scopul specific pentru infrațiunile contra patrimoniului săvîrsite prin sustragere este scopul de cupiditate, care are o amprentă asupra conștiinței făptuitorului de a fi tentat să săvîrșească noi infrațiuni, unde nu este exclus ca să recurgă la

fapte ce au un grad prejudiciabil considerabil mai sporit, deoarece practica judiciară ne demonstrează că făptuitorii nu intenționează să înceteze activitatea infracțională. Chiar din contra, ei recurg la noi metode ilegale, valorificând aspecte ce contravin legii penale și bunelor moravuri.

Lipsa unei cercetări teoretice și lipsa de abordări privind aspectele comune ale sustragerii pot genera neclarități și dificultăți în aplicarea normelor de drept penal și, în acest caz, consider ca fiind necesară o abordare continuă asupra acestui subiect din punct de vedere al dreptului penal, ce necesită identificarea locului ei în construcția normativă a infracțiunilor contra patrimoniului, ceea ce îi redă originalitatea și actualitatea permanentă. În prezenta lucrare ne propunem să scoatem în evidență acele trăsături specifice ale sustragerii, care vor cunoaște o abordare teoretică asupra evoluției dreptului penal ca știință. Necesitatea apărării penale a patrimoniului de infracțiunile de sustragere îndreptate asupra persoanelor este determinată de valoarea pe care o au bunurile persoanelor, iar, pe de altă parte, de urmările prejudiciabile în urma comiterii infracțiunii.

Metodologia studiului. Metodele de cercetare și materialele utilizate în elaborarea studiului includ metoda juridico-normativă, care constă în analiza dispozițiilor legale relevante din Codul penal al Republicii Moldova, metoda de analiză a jurisprudenței care constă în studierea practicii judiciare; metoda logică și sistemică, a cărei funcție constă în examinarea caracteristicilor elementelor constitutive ale infracțiunilor de sustragere.

Ideile principale ale studiului

În ceea ce privește obiectul infracțiunilor comise prin sustragere, menționăm că, în cazul tuturor acestor infracțiuni, obiectul juridic comun îl constituie relațiile sociale ce privesc posesia asupra bunurilor mobile. Evoluția acestor relații sociale, având în vedere existența, dezvoltarea și consolidarea patrimoniului, impune respectarea posesiei bunurilor – adică a situației de fapt în care se află aceste bunuri în raport cu protejarea și destinația lor, aparținând sferei patrimoniale a victimei.

Posesia, în acest context, nu are natura unui drept, ci reprezintă o stare de fapt. Ea constă în controlul material exercitat de posesor asupra bunului, oferindu-i acestuia posibilitatea de a acționa ca și cum ar fi titularul legitim al unui drept real, drept care implică în mod obișnuit exercitarea unei stăpâniri de fapt prin acte materiale și juridice [1, p. 49].

Referindu-ne la obiectul juridic comun al infracțiunilor prin sustragere, acesta trebuie analizat nu doar pentru a stabili caracterul prejudiciabil generic al faptei, ci și pentru a determina exact gradul de pericol social pe care îl presupune infracțiunea. În acest sens, investigarea obiectului infracțiunii nu se poate limita doar la dimensiunea sa juridică generală.

Din acest motiv, obiectul material al acestor infracțiuni îl constituie bunurile ce au valoare economică, rezultate din munca omului, care au o formă materială și un preț determinabil, fiind bunuri mobile și străine făptuitorului.

Mai mult, pentru a putea fi considerate obiect material al sustragerii, bunurile trebuie să prezinte valoare economică și să fie caracterizate printr-un ansamblu de trăsături sociale, economice, fizice și juridice.

Sub aspect social, obiectul material este reprezentat de acele bunuri în care s-a materializat munca umană, care astfel sunt extrase din starea lor naturală.

Din perspectivă economică, bunurile ce pot fi obiect al sustragerii trebuie să aibă o valoare economică concretă și un cost precis. Această valoare constă în faptul că bunurile reprezintă valori economice, care pot fi exprimate în bani – adică au un preț. Costul reflectă valoarea obiectivă a bunului și utilitatea sa socială. Dacă bunul are doar o valoare subiectivă sau sentimentală, cu o utilitate pur individuală, acesta nu poate constitui obiectul material al sustragerii – de exemplu, o fotografie personală sau un fragment de hârtie cu însemnări personale – deoarece nu poate fi evaluat în bani. Așadar, pentru a fi parte a patrimoniului unei persoane, bunul trebuie să fie evaluabil pecuniar.

Sub aspect fizic, bunurile care constituie obiectul material al infracțiunilor de sustragere trebuie să fie mobile, acesta fiind unul dintre elementele esențiale ale noțiunii de sustragere. Calitatea de bun mobil permite diferențierea sustragerii de alte infracțiuni, cum ar fi cele reglementate la art. 193 sau art. 196 din Codul penal al Republicii Moldova [2, p. 49].

În acest sens, nu are importanță dacă mobilitatea bunului este naturală sau anticipată. Prin natura lor, sunt mobile acele lucruri care pot fi mutate dintr-un loc în altul fie prin propria forță (de exemplu, animalele), fie cu ajutorul unei surse externe de energie (precum obiectele neînsuflețite). Bunurile mobile prin anticipație sunt acele entități care, deși sunt imobile în starea lor inițială, urmează să devină mobile, ținând cont de destinația lor economică viitoare.

În consecință, un bun imobil nu poate constitui obiectul material al unei infracțiuni de sustragere. Aceasta deoarece un imobil, prin definiție, nu poate fi luat. În cazul bunurilor imobile, nu doar legătura lor fixă cu solul este relevantă, ci și funcția lor economică, care nu poate fi îndeplinită în lipsa acestei legături. Multe dintre acestea sunt, de altfel, și indivizibile. Prin urmare, orice încercare de sustragere ar duce fie la anularea funcției economice ca urmare a divizării, fie la o diminuare semnificativă a valorii.

Din punct de vedere juridic, bunurile ce constituie obiectul material al sustragerii trebuie să fie străine făptuitorului, ceea ce înseamnă că, anterior faptei, ele se aflau în posesia victimei. Fapta va fi considerată sustragere indiferent dacă bunul a fost luat de la proprietarul de drept sau de la un posesor legitim ori nelegitim (de exemplu, de la o persoană care îl sustrăsese anterior) [2, p. 50].

Pentru încadrarea juridică nu are relevanță dacă bunul a fost dobândit legitim sau nu de posesorul de fapt și nici dacă intenția acestuia de a-l păstra era conformă cu normele legale sau etice. Totodată, dacă făptuitorul ia bunul de la un posesor nelegitim cu scopul de a-l restitui proprietarului sau posesorului legitim, fapta nu este sustragere, ci reprezintă un act de readucere a bunului în patrimoniul victimei.

În ceea ce privește bunurile aflate în coproprietate, poate apărea întrebarea dacă ele pot fi considerate „străine” pentru co-proprietar. Considerăm că sustragerea este posibilă doar în cazul în care proprietatea comună este de tip devălmaș. Atunci însă când un co-proprietar își însușește bunuri care reprezintă cota sa-parte distinctă, materializată, din bunurile comune, nu se poate vorbi despre sustragere.

Latatura obiectivă a infracțiunilor săvârșite prin sustragere are următoarea structură: 1) fapta prejudiciabilă care constă în acțiunea de luare ilegală și gratuită; 2) urmările prejudiciabile sub formă de prejudiciu patrimonial efectiv;

3) legătura de cauzalitate dintre fapta prejudiciabilă și urmările prejudiciabile.

Astfel, fapta de luare este alcătuită din două acte succesive: 1) depozitarea (adică, scoaterea bunului din stăpânirea victimei) reprezintă actul extinctiv; 2) imobilizarea (adică, trecerea bunului în stăpânirea făptuitorului) constituie actul achizitiv.

În acest fel, optând pentru termenul „luare”, în vederea desemnării acțiunii prin care se săvârșește sustragerea, am ajuns la concluzia că tocmai acesta caracterizează cel mai deplin și corect toate formele posibile ale sustragerii. “Considerentele în sprijinul acestei afirmații sunt următoarele: 1) acest termen indică asupra faptului că, până la săvârșirea acțiunii prejudiciabile, bunul se găsea în posesia altuia; 2) prin conținutul său semantic, acest termen mărturisește despre inevitabilitatea prejudiciului efectiv ca urmare a sustragerii săvârșite; 3) indicând mecanismul de atingere a obiectului juridic comun al infracțiunii săvârșite prin sustragere, acest termen reflectă cel mai exact însuși procesul de influențare nemijlocită infracțională din exterior asupra bunului străin, privit ca obiect material al sustragerii; 4) termenul dat determină cel mai reușit momentul de consumare a sustragerii.

Observăm din această definiție că acțiunea prejudiciabilă este descrisă ca „luarea și (sau) trecerea bunurilor străine în folosul făptuitorului sau al persoanelor terțe”.

Din această formulare se poate deduce că fapta prejudiciabilă din contextul sustragerii poate fi caracterizată prin trei acțiuni posibile:

- a) luarea bunurilor străine;
- b) trecerea bunurilor străine în folosul făptuitorului sau al unor terțe persoane;
- c) luarea bunurilor străine și trecerea lor în folosul făptuitorului sau al unor terțe persoane.

În doctrina penală rusă este răspândit punctul de vedere, conform căruia termenul „luare”, alături de termenul „trecere”, desemnează

acțiunea prejudiciabilă în cazul furtului, jafului, escrocheriei; numai termenul „trecere” desemnează acțiunea prejudiciabilă în ipoteza delapidării averii străine și al escrocheriei, cu alte cuvinte, de una singură, acțiunea de luare nu este concepută de acești autori în raport cu nicio infracțiune săvârșită prin sustragere.

În cazul delapidării, făptuitorul este persoana căreia bunurile i-au fost încredințate în temeiul legii. Însă, ele sunt încredințate pentru executarea unor atribuții strict determinate. Pentru a săvârși sustragerea și a deveni posesor ilegal, făptuitorul ia bunurile din fondurile proprietarului. Luarea se face de la proprietar, nu de la făptuitorul însuși (lucru imposibil), prin aceasta aducându-se atingere poziției bunurilor care aparțin sau interesează patrimoniul unității publice sau private.

În context, nu putem să nu amintim de aserțiunea din cadrul doctrinei penale române, potrivit căreia lua-rea „se săvârșește fie cu mișcarea și ridicarea bunului din locul unde se află, fie cu lăsarea bunului în același loc, dar, în orice caz, cu încetarea dispozițiunii posesorului de până atunci asupra bunului și stabilirea dispozițiunii asupra acestuia” [3, p. 412].

De exemplu, în cazul delapidării averii străine (art.191 CP RM), această teză poate fi ilustrată prin cazul când administratorul patrimoniului unei unități trece în mod ilicit la pierderi bunurile aflate în administrarea lui. În cazul dat, poziția în spațiu a bunurilor se poate păstra, dar se schimbă atitudinea făptuitorului față de aceste bunuri, care transformă posesia confirmată legalmente într-o stăpânire ilegală. Deși bunurile respective pot să se afle în continuare în același loc, ele nu mai există pentru proprietar, de exemplu, fiind trecute prin act la pierderi, ca și cum distruse din cauza inutilității lor. În acest context, actul de trecere (sau, altfel spus, actul de imposedare), se înfățișează ca parte integrantă a acțiunii de luare. Mai mult, actele de depozitare și de

imposedare urmează unul după altul într-un mod care face practic imposibilă disocierea lor.

Din acest punct de vedere, dispare temeiul de a considera că termenul „luare” trebuie interpretat extensiv în raport cu o asemenea formă de sustragere ca delapidarea. De asemenea, dispare necesitatea de a utiliza în definiția noțiunii de sustragere termenul „trecere”. De vreme ce este imposibil a trece bunurile în sfera de stăpânire a făptuitorului, fără a le scoate din sfera de stăpânire a altuia, este suficientă prezența termenului „luare”. Definind noțiunea de luare, nu este necesară precizarea că scoaterea bunului din sfera de stăpânire a victimei trebuie să aibă un caracter fizic. Caracterul – fizic sau juridic – al scoaterii bunului din sfera de stăpânire a victimei nu are nicio importanță pentru recunoașterea celor săvârșite în calitate de luare, deci sustragere. De aceea, infracțiunile prevăzute la art.191 CP RM fac parte, cu adevărat, din rândul infracțiunilor săvârșite prin sustragere.

Necesitatea specificării ilegalității acțiunii de luare, ca semn constitutiv al noțiunii de sustragere, rezultă din săvârșirea sustragerii pe calea violării iminente a prevederilor legislative ce reglementează regimul posesiei asupra bunurilor și, implicit, din săvârșirea sustragerii numai în formele cerute de normele incriminatoare din cadrul Capitolului VI al Partii Speciale a Codului penal (criteriul obiectiv al ilegalității). „De asemenea, necesitatea specificării ilegalității acțiunii de luare, ca semn constitutiv al noțiunii de sustragere, rezultă din lipsa la făptuitor a oricăror drepturi asupra bunurilor luate (criteriul subiectiv al ilegalității). De aici se desprinde că luarea bunurilor, asupra cărora făptuitorul are un drept (de exemplu, luarea în mod arbitrar și prin încălcarea ordinii stabilite a sumei de bani pentru bunul pe care l-a vândut făptuitorul, pentru serviciul pe care l-a prestat făptuitorul sau pentru lucrarea pe care a executat-o

făptuitorul), nu este o sustragere, chiar dacă această luare a fost realizată în una din formele cerute la art.186-188, 190-192 CP RM. În prezența unor condiții necesare, o asemenea acțiune poate fi calificată potrivit art.352 CP RM sau art.335 din Codul contravențional. „,

În calitate de alt semn constitutiv al noțiunii de sustragere, examinat în contextul laturii obiective a sustragerii, trebuie consemnată gratuitatea luării bunurilor de către făptuitor. Luarea ilegală, dar echivalentă (integral compensată) a bunurilor altuia nu constituie sustragere, deoarece în acest caz posesorului nu-i este cauzat niciun prejudiciu patrimonial. Luarea ilegală, dar echivalentă a bunurilor altuia nu reprezintă o sustragere, întrucât legea penală apără nediferențiat patrimoniul, indiferent de compoziția acestuia; legea penală nu apără părți din patrimoniu. Fapta, care nu presupune un gol patrimonial, nu poate fi calificată ca sustragere.

Gratuitatea luării are loc în acele cazuri în care această luare se realizează fără o despăgubire în bani pe măsură a valorii bunului luat sau fără o acordare a echivalentului sub formă de muncă (ori servicii, lucrări) sau bunuri de aceeași valoare, fie cu despăgubire simbolică ori neadekvată a valorii bunului luat.

De exemplu, primirea mijloacelor bănești pentru munca efectiv prestată, deși în baza unor documente falsificate sau incorect perfectate, nu constituie o sustragere. Aceasta deoarece luarea ilegală nu este legată, în acest caz, de cauzarea unui prejudiciu patrimonial, dacă făptuitorul îl compensează printr-un echivalent sub formă de muncă. În astfel de cazuri, răspunderea poate fi aplicată conform art.361 CP RM (în ipoteza în care se confecționează, se dețin, se vând sau se folosesc documente oficiale false, care acordă drepturi sau eliberează de obligații).

Totodată, dacă remunerarea muncii se face nu doar cu luarea în calcul a cantității

și calității muncii prestate, dar mai include diverse sporuri de retribuție (pentru anii serviți, pentru gradul științific etc.), atunci primirea ilegală intenționată a unor asemenea sporuri de către persoanele care nu au dreptul să beneficieze de ele se califică drept sustragere (și anume, conform art.190 CP RM). Însă, în acest caz mărimea sustragerii o va forma nu întreaga sumă a banilor primiți, ci numai acea parte a ei care constituie sporul procentual de retribuție sau diferența dintre salariul obișnuit și cel majorat.

Luarea ilegală va fi considerată gratuită și atunci când compensarea valorii bunurilor luate a avut loc deja după săvârșirea sustragerii, după consumarea acesteia, ca expresie a reparării benevole a pagubei pricinuite sau a înlăturării daunei cauzate. În conformitate cu lit.e) alin. (1) art.76 CP RM, această circumstanță poate atenua răspunderea penală pentru sustragere, dar nicidecum să-l absolvească pe făptuitor de ea.

În alt context, infracțiunile săvârșite prin sustragere (cu excepția celor prevăzute la art.188 și 192 CP RM²) sunt infracțiuni materiale. Așadar, la calificarea infracțiunilor date este imperioasă stabilirea urmărilor prejudiciabile pe care le provoacă luarea ilegală și gratuită a bunurilor mobile din posesia altuia. În cazul fiecărei infracțiuni săvârșite prin sustragere (cu excepțiile sus-menționate), asupra obiectului material se produc schimbări privind bunul care formează acest obiect, schimbări în poziția de fapt a acestui bun, legate de tre-cerea lui din sfera patrimonială a victimei în sfera patrimonială a făptuitorului. Expresia juridică, pe planul dreptului civil, a acestor schimbări materiale (gol patrimonial) este prejudiciul patrimonial cauzat victimei.

Dar de ce numai prejudiciul patrimonial, nu și cel moral? Răspunzând la această întrebare, menționăm, în primul rând, că, întotdeauna, răspunderea pentru infracțiunile contra patrimoniului, în general, și pentru

in-fracțiunile săvârșite prin sustragere, în special, era și este condiționată de mărimea prejudiciului cauzat. Anume această concepție se desprinde din interpretarea prevederilor art.126 CP RM. De altfel, experimentul eșuat de promovare a tezei conținute în redacția inițială a alin.(2) art.126 CP RM nu vine decât în sprijinul acestei concepții. Iar sensul acestei concepții este următorul: conștiința făptuitorului trebuie să cuprindă în vizorul său toate semnele laturii obiective a infracțiunii; nu-i poți imputa unei persoane ceva care nu era cuprins de conștiința ei la momentul săvârșirii infracțiunii.

Astfel, cuantumul prejudiciului, cauzat prin infracțiune, trebuie să fie prevăzută de către făptuitor. “Prevederea de către făptuitor a urmărilor prejudiciabile este o condiție obligatorie, stabilită expres pentru toate infracțiunile săvârșite cu intenție, la art.17 CP RM. Nu poate satisface această condiție prejudiciul moral. Acest prejudiciu nu poate fi nici obiectiv, nici concret, nici conștientizat de către făptuitor” [4, p. 214].

În afară de aceasta, trebuie de menționat că gravitatea și caracterul infracțiunilor săvârșite prin sustragere își găsesc realizarea sub forma de ieșire din posesia victimei a unei mase determinate de bunuri ce-i aparțin; valoarea economică a acestei mase de bunuri este condiționată de costul lor, exprimat în bani, la momentul comiterii infracțiunii. Iată de ce, clarificarea cu privire la caracterul efectiv (real) al prejudiciului patrimonial, cauzat de infracțiunile săvârșite prin sustragere, este importantă nu doar pentru elucidarea esenței obiectului material al acestor infracțiuni, dar și pentru întregirea imaginii noțiunii de sustragere în ansamblu.

În concluzie, specificăm că semnul „care a cauzat un prejudiciu patrimonial efectiv altuia” face parte în mod întemeiat din rândul semnelor constitutive ale noțiunii de sustragere; la calificarea infracțiunilor săvârșite

prin sustragere trebuie să se țină seama numai de prejudiciul patrimonial efectiv, care este de esența acestor infracțiuni și care se datorează mecanismului de atingere aduse relațiilor sociale cu privire la posesia exercitată asupra bunurilor mobile.

Imputarea prejudiciului patrimonial efectiv cauzat prin sustragere presupune stabilirea legăturii de cauzalitate dintre luarea ilegală și gratuită a bunurilor mobile din posesia altuia. Altfel spus, pentru a imputa cuiva săvârșirea sustragerii, este necesar a stabili că lipsa patrimonială, creat în sfera patrimonială a victimei, și, implicit, sporirea atestată în cadrul sferei patrimoniale a făptuitorului reprezintă efectul tocmai al luării ilegale și gratuite a bunurilor mobile din posesia victimei.

Referitor la momentul de consumare a acestei fapte. Infracțiunile săvârșite prin sustragere (cu excepția celor specificate la art.188 și 192 CP, se consideră consumate din momentul în care bunurile au fost luate din posesia altuia, iar făptuitorul are posibilitatea reală de a se folosi sau a dispune de acele bunuri la dorința sa. Dacă făptuitorul nu a obținut posibilitatea reală de a se folosi de bunurile luate sau de a dispune de ele la propria dorință, adică nu a dus infracțiunea până la capăt din cauze independente de voința lui, cele comise urmează a fi calificate ca tentativă de sustragere (conform art.27 și a uneia dintre prevederile de la art.186, 187, 190 sau 191 CP RM).

Criteriul, în baza căruia a fost determinat momentul de consumare a sustragerii, se întemeiază, așadar, nu pe depozitare (scoaterea bunului din sfera patrimonială a victimei), ci pe impondare (trecerea celui bun în sfera patrimonială a făptuitorului). Dacă depozitarea nu a fost urmată de cel deal doilea act – impondarea, nu putem vorbi despre sustragere consumată.

Posibilitatea reală de a se folosi sau a dispune de bunurile altuia nu presupune în mod necesar ca făptuitorul să înceapă să se

folosească efectiv sau să dispună de acele bunuri. În context, e cazul să ne amintim că dreptul subiectiv de proprietate presupune existența a trei atribute: posesia, folosința și dispoziția. Cu o mare doză de rezervă am putea să ne imaginăm că făptuitorul ar avea dreptul de proprietate asupra bunurilor pe care le ia. În această ipoteză, pentru a considera că sustragerea este consumată, primul atribut – posesia – trebuie să existe la modul obiectiv. Însă, aceasta nu e de ajuns, pentru că celelalte două atribute – folosința și dispoziția – este suficient să fie prezente la modul subiectiv, adică în sfera psihică a făptuitorului.

Așadar, prin „posibilitatea reală de a se folosi și a dispune de bunurile străine” trebuie să se înțeleagă situația când aceste bunuri se află în posesia făptuitorului și el singur hotărăște cum să procedeze cu ele mai departe – să le consume, să le vândă, să le transmită altor persoane etc. În alți termeni, are loc o îmbinare a două criterii: a criteriului obiectiv (bunurile se află în posesia făptuitorului) și a criteriului subiectiv (făptuitorul se consideră proprietar al bunurilor luate).

Latura subiectivă a infracțiunilor comise prin sustragere este caracterizată în principal de existența vinovăției sub forma intenției directe. Totodată, este indispensabilă prezența scopului special, respectiv scopul de cupiditate. În definiția anterioară a noțiunii de sustragere, nu am indicat expres forma vinovăției – intenția – și nici tipul acesteia – intenția directă. Aceasta, deoarece aceste elemente pot fi deduse din analiza conduitei prejudiciabile caracteristice sustragerii (este practic imposibil să iei ceva cu imprudență), precum și din precizarea scopului special, cel de cupiditate, care presupune în mod inerent prezența intenției directe.

Totuși, merită menționat că în literatura de specialitate există și opinia potrivit căreia sustragerea poate fi comisă fie cu intenție directă, fie cu intenție indirectă. Această viziune nu

poate fi acceptată. Argumentele sunt următoarele: atunci când făptuitorul, prin acțiunea sa, cauzează intenționat un prejudiciu patrimonial victimei pentru a intra în posesia bunurilor acesteia, el urmărește în mod clar obținerea acestora, în vederea însușirii lor. Dorința sa este orientată către luarea bunurilor din posesia altuia. Astfel, este imposibil ca făptuitorul să sustragă bunuri fără a dori, simultan, producerea prejudiciului. O asemenea ipoteză ar fi ilogică. De aceea, în cazul sustragerii, făptuitorul urmărește întotdeauna efectul prejudiciabil. Chiar dacă nu recunoaște victima ca atare de la primul contact, intenția de a-i cauza prejudiciu apare inevitabil pe parcursul interacțiunii. Această orientare conștientă a voinței este ceea ce distinge sustragerea de alte fapte prin care se obțin ilegal și gratuit bunuri, fără ca autorul să urmărească prejudicierea victimei, ci doar să accepte eventualul rezultat.

În doctrină se susține că, deși predominantă este intenția directă, în mod excepțional, poate exista și o intenție indirectă, cum ar fi atunci când bunul sustras conține în el un alt obiect (ex: un palton în care se află bani), iar făptuitorul a prevăzut această posibilitate și a acceptat consecința.

Intenția inițială presupune că făptuitorul a anticipat rezultatul încă dinaintea executării faptei. Intenția supravinită intervine atunci când, în timpul acțiunii, apar alte circumstanțe care determină autorul să accepte sau să urmărească un rezultat diferit de cel avut inițial în vedere.

În situația în care lipsirea de bunuri a victimei apare ca un efect colateral al altei acțiuni (ex: justificarea unei absențe nemotivate printr-un certificat fals), scopul nu a fost inițial de a obține bani, ci efectul s-a produs indirect. Prin urmare, intenția indirectă nu implică scopul de cupiditate.

Dacă intenția este de a sustrage un ansamblu de bunuri, fapta se consideră consumată doar când făptuitorul are posibilitatea efectivă

de a dispune de toate componentele acelui ansamblu. Aceasta nu este posibilă atunci când el nu știe ce conține obiectul luat.

Absența intenției directe și a scopului de cupiditate exclude calificarea faptei ca sustragere, chiar dacă este vorba de luarea ilegală și gratuită a unor bunuri mobile din posesia altuia, cauzând un prejudiciu. Scopul de cupiditate este un element constitutiv esențial al sustragerii. Astfel, dacă bunurile sunt luate pentru a fi folosite temporar, cu intenția de a fi restituite, fapta nu constituie sustragere. În funcție de circumstanțe, aceasta poate fi încadrată conform altor articole din Codul penal (ex. art. 192¹, 192², 196, 238).

În doctrina penală s-au conturat două accepțiuni ale scopului de cupiditate. Prima indică voința făptuitorului de a obține, pe cale ilegală, posibilitatea de a poseda, folosi și dispune de bunurile victimei ca de propriile bunuri. A doua accepțiune presupune dorința de a transfera bunurile: 1) în propriul folos; 2) în folosul altor participanți la infracțiune; 3) în folosul unor persoane apropiate, cu care există relații personale sau patrimoniale.

Prima accepțiune nu condiționează în mod expres folosul personal. Făptuitorul poate dispune de bunuri cum dorește, inclusiv în favoarea unor terți (ex: ca semn de recunoștință sau pentru stingerea unor datorii). Și în asemenea cazuri, fapta este tot comisă în scop de cupiditate, deoarece făptuitorul acționează ca un presupus proprietar. Comportamentul său indică trecerea bunurilor în stăpânirea sa definitivă, nu temporară.

Prin urmare, scopul infracțiunii reflectă anticiparea conștientă a rezultatului urmărit de autor. În cazul sustragerii, acesta constă în dobândirea unei stăpâniri definitive asupra bunurilor, fără a implica în mod necesar dobândirea dreptului de proprietate, deoarece un astfel de drept nu poate fi obținut printr-o faptă infracțională. Victima își păstrează, teoretic, drepturile asupra bunurilor sustrate.

Scopul de cupiditate nu implică neapărat un motiv de cupiditate. Motivul poate consta în dorința de a obține un beneficiu material pentru sine, pentru apropiați sau pentru participanții la infracțiune. Este însă posibil ca făptuitorul să transfere bunurile unor terțe persoane, fără să urmărească un beneficiu propriu și fără vreo recompensă viitoare (ex: donarea anonimă a unei sume către un orfelinat). Chiar și așa, sunt îndeplinite toate elementele constitutive ale sustragerii, cu excepția motivului de cupiditate, care nu este un element indispensabil. Așadar, în determinarea existenței infracțiunii de sustragere, nu are importanță cine beneficiază de rezultatul material – esențial este că victima este deposedată de bunurile sale împotriva voinței.

Concluzii

În urma analizei juridico-penale a infracțiunilor de sustragere, se poate constata că acestea reflectă un pericol social ridicat, afectând direct patrimoniul și ordinea juridică. Legislația penală din Republica Moldova oferă un cadru normativ clar pentru sancționarea acestor fapte, însă aplicarea sa impune o interpretare riguroasă a elementelor constitutive ale fiecărei infracțiuni, în special în ceea ce privește latura subiectivă și forma vinovăției. De asemenea, se remarcă necesitatea distingerii atente între sustragerea simplă și formele agravate sau asimilate (de exemplu, tâlhăria sau delapidarea), pentru a asigura o individualizare justă a răspunderii penale. Evoluțiile jurisprudențiale și doctrinare contribuie semnificativ la clarificarea acestor delimitări, însă rămâne necesară o adaptare continuă a normelor în fața noilor modalități de comitere a faptelor, inclusiv prin mijloace digitale. Prin urmare, combaterea eficientă a infracțiunilor de sustragere reclamă atât consolidarea cadrului legal, cât și formarea profesională continuă a organelor de urmărire penală și a instanțelor de judecată.

Referințe bibliografice

1. FILIPESCU, I. P. *Drept civil. Dreptul de proprietate și alte drepturi reale*. București: Actami, 1998.
2. BRÂNZĂ, S. Noțiunea și semnele sustragerii aspecte teoretice și practice. În: *Revistă științifică*, 2014.
3. RĂTESCU, C., IONESCU-DOLJ, I., PERIEȚEANU, I.Gr. și alții. *Codul penal adnotat*. Vol.III. Partea Specială. București: Socec, 1937.
4. BOTEZATU, I. *Răspunderea penală pentru escrocherie*. Chișinău: CEP USM, 2010.
5. DONGOROZ, V. și alții. *Explicații teoretice ale Codului penal roman*. Vol. III, București, Editura Academiei, All Beck, 2003.
6. ZOLYNEAK, M. *Drept penal român*. Partea generală, vol. II, Iași, Chemarea, 1993.
7. ЛИТВИНОВ, В. И. *Корыстные посягательства на личную собственность и их преду-преждение*. Минск: Университетское образование, 1989.
8. МЕРЗОГИТОВА, Ю. А. *Ответственность за мошенничество в сфере финансово-кредитных отношений*: Автореферат диссертации на соискание ученой степени кандидата юридических наук. Москва, 1998.
9. ТИШКЕВИЧ, И. С., ТИШКЕВИЧ, С. И. *Квалификация хищений имущества*. Минск: Репринт, 1996.